

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת בא
תשפ"ה

גיליון 247

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה

פְּנִינֵי פְּרָשָׁה

"הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו" (י א)

הפסוק מדגיש תיבת "לבו" ו"לב" עבדיו ששם עיקר היצר כמו שכתוב (קהלת י ב): **'לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו'**. וכדברי חז"ל: **'יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב'** (יומא פה:). ו**'בליקוטי מוהר"ן'** (תורה ו) עה"פ **'ולבי חלל בקרבי'**, שזוכים לכך ע"י זביחת היצר הרע שמדורו בלב.

"למען שתי אתתי אלה בקרבו" (י א)

'אתתי - ב' פעמים 'ת': ע"פ המובא בדברי חז"ל (שבת נה). **בנבואת יחזקאל**: שהקב"ה צווה למלאך גבריאל: שיעבור בתוך העיר ירושלים, **'והתוית תיו על מצחות האנשים'**: **תיו של יד לצדיקים**, כדי שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה, ועל מצחם של רשעים **תיו של דם**, כדי שישלטו בהן מלאכי חבלה.

ובהמשך: ומאי שנא אות **'תיו'** דייקא? רב אמר: באות **'תיו'** פותחת תיבת: **'תחיה'**, וזה הסימן לצדיקים. ובאות **'תיו'** פותחת תיבת: **'תמות'**, והוא הסימן לרשעים.

וזה אפשר לרמוז כאן בתיבת: **'אתתי ב' פעמים 'ת' של 'תחיה', ו'תמות'**, רמז לפרעה; שחיוו תלויים בהשי"ת - הרמוז באות: **'א'** - שהוא: **'אחד', 'אילוקותו ית'**, ובאות: **'י'** - **העשר מכות** שדרכו הוכיח לו הקב"ה זאת. ובכך גם יובן המשך דבריהם שם בגמ' בדברי שמואל שאמר שאות: **'תיו'** רמזו: **'לית'מה זכות אבות'**. ורבי יוחנן אמר: **'תיו'**, **'ת'חון זכות אבות'**, דהא כל גאולת יציאת מצרים הייתה ב**'זכות אבות'**.

ועיוני **'בליקוטי מוהר"ן'** (תורה א): שמקשר ענין ה**'ית'** - **'התוית תיו'** להגברת מלכות דקדושה על מלכות ה**'ס'א'**, שזה מה שהיה כאן באותות שהקב"ה נתן לפרעה.

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך" (י ב)

הכתוב מדגיש: **'באזני'**, להשמיע לאזנו, שיהא שמיעה טובה, ומלשון: **הטה אזניך**.

וב**'בליקוטי מוהר"ן'** (מ"ז ב): שמה שנכנס לאזניים נקראת שמיעה, בכתבו: **'על הפסוק וישמע יתרו'** והלא כל העולם כולו שמעו? **'אלא יתרו שמע וכו'** (זוהר יתרו סח), כי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה, שנכנס באזניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל. ששמיעת האוזן מבטאת את השמיעה טובה.

ואפשר להסמך לכך דברי בעל **'הבאר משה'** בכתבו על ענין השמיעה שעיקרו היא שמיעת הלב, ובעצם הטיית האוזן מטה את ליבו לקבלה והכנעה, וכמו שנאמר: **'זבח ומנחה לא חפצת אזנים כרית ליי'**, ופירושו רש"י: עשיתם חלולים לשמוע, כלומר: **עיקר מעלת האזניים אינה רק בשמיעתם, אלא בכך שהם חלולים, באופן שהשמיעה עוברת דרכם אל הלב ששם ישמע הטיב ויקבל הדברים**. וזה שביקש שלמה המלך: **'ונתת לעבדך לב שומע'**, היינו שהשמיעה תחדור אל הלב.

ולמעשה; בכאן שהתורה מדגישה בסיפורי מצרים: **'באזני בנך'**, הוא אומר: מצוותה שיהיה **'באזני'** - שמיעה טובה.

ובזה אתה 'הורגו'.
אכן, זמן נעלה זה - יותר מזהב שוה. כי הרי 'שעה אחת קודם אור הבוקר, ספון וחשוב ויקר יותר מכמה שעות ביום, וחזק ואמץ בכל כוחך לאחוז במצווה נוראה זו העצומה בלי שיעור וערך, ואין לפרט גודל ערכה והיא חייד ואורך ימך... - כתוב בעל ה'בן איש חי' זצוק"ל.

שעשועין דמלאכ:

ואם בחצות ליל עסקינן - זכור לטובה אותו האיש החסיד רבי לוי יצחק בנדר - אשר כשופר הרים קולו ועורר בנועם שיחו את לב שומעיו בדברים היוצאים מן הלב הלוך ושוב, בגודל מעלת עבודה זו.

איתא בזוה"ק - אמר רבי לוי יצחק באחת משיחותיו הרבות: **'כשמגיע שעת חצות נכנס הקב"ה בגן-עדן, והוא משתעשע עם כל נשמות הצדיקים - איזה צדיקים נמצאים אז בגן-עדן? - זה הרי נורא! נביאים, תנאים, אמוראים, מאות, אלפים ורבות צדיקים... זה הרי נורא ואיום! והקב"ה משתעשע עמם אז.**

והצדיקים האלו בגן-עדן - כתוב גם כן בספר הזוהר - רוצים אז שאנחנו, כן אנחנו מהעולם הזה, נקום... הם מבקשים לשמוע את קולנו!!!

הם צופים ומסתכלים ממעל עלינו - **'היושבת בגנים חברים'** - אלו הם הצדיקים שבגן-עדן - **'המקשיבים לקולך'** - והם אומרים: **'השמיעניני'** - קום והשמיע לנו את קולך!!!... אנו רוצים לשמוע ממך איזה קול!!!

צריך לנסות לצייר במוחנו את הדבר הנפלא הזה, ולהאמין בכך באמונה פשוטה: כן, כשמגיעה שעת חצות הלילה, אזי הקב"ה נכנס לגן-עדן - אין לנו שמץ של מושג מה הכוונה בזה, אבל כך הוא הדבר - הקב"ה נכנס אז לגן-עדן... והוא משתעשע עם נשמות הצדיקים... והם רוצים אז לשמוע קול ממך!... ממני!... כן, הם רוצים לשמוע אז גם את קולו! הם רוצים לשמוע אז את קולך!

מדוע א"כ שלא אגרום למעלה את הנחת-רוח הזה? - זה הרי נורא! מה זה כבר לורוק את השמיכה ולקום ולעשות?! איזו מניעה היא זאת בכלל? - אין זה אלא שאינו מרגישים בגודל עוצם הדבר הזה, שכל החיות שלי בעצם תלויה בזה, זה כל ההנאה והתענוג שלי...

אכן כן; כדאי וראוי הוא לדעת את ערכה ורוממותה של חצות הלילה לנצלה בעידן ועידנים, כי הרי עיקר הווייתנו לעם סגולה בחצות לילה נקבעה: **'ויהי בחצי הלילה... ותורה מלשון הוראה, הוראה לדורות ולנצח.**

השבוע בפרשתנו אנו קוראים את הכתובים: **"כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים"**. "ויהי בחצי הלילה". במדרש (מד"ר רבה י"ח): **הדא הוא דכתיב: "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" - חצות לילה אקום להודות לך על המשפטים שחשית במצרים ולנה עשית צדקה. ועוד שם: ד"א "ויהי בחצי הלילה"**, אמר דוד: **אזכרה נגינתי בלילה"**, אמרה כנסת ישראל, **נוכרת אני את השברים שהיית שובר את המלכויות בעבורי בלילה. ואין נגינתי אלא לשון שבר כד"א (איכה ג): "אני מנגינתם"**. ואומר (בראשית יד) **"אשר מגן צדק בידך"**.

הווי אומר סוד הכנעת הרע, וכנגד זאת היציאה מהגלויות, תלויים ועומדים בזמן חצות לילה.

הגאולה על ידי חצות לילה

והא לנו דבריו של מוהר"ן בליקוטי הלכות על חצות לילה זה של יציאת מצרים, ולהקיש על כלל חצות ליל (מתנה ה' מז): **כי סוד חצות לילה, גם משה לא יכל לעמוד עליו בשלמות, כמו שאמרו רז"ל: מכדי משה לא ידע חצות אימת ואמר כחצות, דוד ידע שאמר חצות לילה אקום להודות לך. היינו כי משה ידע, שיעקר הוא הגאולה האחרונה שתהיה בזכות דוד והנלוים אליו שהם הצדיקים וכשרים העומדים בחצות לילה לקונן על חורבן בית המקדש, שאז ה' יתברך וכל הצדיקים שבגן עדן צייתין לקליהו וכו', ועל ידי זה תהיה הגאולה, בבחינת: שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, וכמו שאמרו רז"ל: כל המתאבל על ירושלים וכו'. אבל לא יכול לעמוד על הדבר מתי יהיה הקץ, כי הוא סתום מאד. ועל כן גם בגאולה הראשונה רמז בדבריו שאמר חצות הלילה אני יוצא, כי בכל דבריו ושליחותו הסתכל על הקץ האחרון שבשביל זה מילאן בשליחות בתחילה. ועל כן רמז בדבריו ואמר כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, כי כל הגלויות מכנים בשם מצרים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה... וזה זוכינן על ידי קימת חצות שעל ידי זה תבוא קץ הגאולה כני"ל. וזהו: חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, שבחצות לילה כשקמים שעל ידי זה מקרבין הגאולה...**

לילות הזהב

היה זה עת לילי טבת הארוכים הגיעו, ולילות הכפור והקיפאון השתלטו על פני כל היקום. הלילות הארוכים והממושכים והמלווים בגשמי ברכה - קיבלם רבי פנחס מקארץ בצפייה ובדריכות, תוך כדי שהוא אומר: **'הנה מגיעים לילות הזהב - בחתכונו על מלאי השעות שישנן מחצות הלילה עד נץ החמה, כי על כן לילות חורפיים אלו רכוש גדול הם; מלאו פניםי זהב ופז אפשר לדלות ברגעיהם היקרים, בניצולם ובתימצותם. בלילות ארוכים אלו ניתנת אפשרות יתירה לאדם להשתתף בצערן של ישראל, לבכות ולהתאבל על בית המקדש השמם. על היכלו - היכל המז והלב של האחד והיחיד אשר בחורבנו ובשממותו שרוי. (ליקו"מ ק"א).** מאז שביט המקדש חרב - כותב הזוהר הקדוש - אין לו שום נחמה להקב"ה אלא בקימת חצות ליל...
גם עיקר הכוח להכנעת היצר מזמן נעלה זה נמשך, וכדבריו של בעל 'מעבר יבק': **"סגולה נפלאה להרוג היצר הרע ולהכניעו, הוא לקום בחצות לילה לעסוק בתורה, כל מלבד המעלות שזוכה אליהם, הוא הורג היצר ומכניעו. וזה מה שרמזו רז"ל באומרים: 'הבא להרוג השכם להרגו'. כלומר, בא השטן להרוג, אין לך דבר במה שתהרגוהו אלא בהשכמה, וזהו 'השכם',**

שירת הפרשה

"בגדי קדש... לְבָדוּ וּלְתַפְאֶרְתָּ" - נְקָא בַּפְּרָשָׁה וְקָבַר נְלָמַד עַל כָּל הַבְּגָדִים זֹאת הַמַּעֲלָה.

בְּגָדֵי הָאֶדָם צְרִיכִים לְהָיִיתׁ תְּמִיד נְקִיִּים לְבַל יֵרָאֶה בְּהֶם כְּתָם וְיִרְבַּב מִתְּנוּסָסִים.

הַבְּגָדִים הֵם דִּינָא דְמַלְכוּתָא - עַל כֵּן מוּבָא כִּי רַבִּי יוֹחֲנָן קָרָא לְבְגָדֵי מַכְבְּדוּתָא.

גַּם אָנוּ - אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים זְהִירוֹת נְהַג בְּבְגָדִים, שֶׁכְּכַנְפֵיהֶם עֲלִינוּ סוּכְכִים.

